

В. В. Маслій,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри прикладної математики,

Західноукраїнський національний університет,

E-mail: v.maslii@wunu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9672-9669>

Прямі іноземні інвестиції та екологічні видатки місцевих бюджетів: порівняльний аналіз кейсів країн ЄС для України

У статті досліджується взаємозв'язок між прямими іноземними інвестиціями (ПІІ) й обсягами та структурою екологічних видатків місцевих бюджетів у контексті фіскальної децентралізації. Актуальність теми зумовлена зростанням ролі зелених інвестицій у забезпеченні сталого розвитку та посиленням відповідальності територіальних громад за реалізацію екологічної політики. Метою дослідження є визначення характеру впливу ПІІ на екологічні видатки на місцевому рівні й обґрунтування практичних рекомендацій для України на основі порівняльного аналізу кейсів країн ЄС. Методологічною основою дослідження є порівняльний кейс-аналіз, що дозволяє виявити причинно-наслідкові механізми взаємодії між іноземним капіталом та бюджетною політикою в різних інституційних середовищах. Для аналізу обрано три країни Європейського Союзу – Польщу, Румунію та Швецію, які репрезентують різні моделі розвитку: трансформаційного наздоганяння, інституційних викликів та екологічного лідерства відповідно. Аналіз здійснено за уніфікованою структурою, що охоплює макроекономічні умови, динаміку ПІІ, їхній вплив на екологічні видатки та специфіку регіонального рівня.

Результати дослідження свідчать, що вплив ПІІ на екологічні видатки місцевих бюджетів не є однозначним і визначається передусім інституційною спроможністю місцевої влади. У Польщі ПІІ інтегруються у стратегії регіонального розвитку та сприяють зростанню інвестицій в екологічну інфраструктуру. У Румунії виявлено ефект інституційної пастки, коли зростання ПІІ супроводжується фіскальним розривом між доходами та потребами у фінансуванні природоохоронних заходів. Водночас у Швеції сформовано модель, за якої жорстке регуляторне середовище та розвинені фінансові інструменти забезпечують синергію між іноземним капіталом і довгостроковими екологічними видатками.

Обґрунтовано, що ключовим чинником ефективності використання ПІІ у сфері екологічної політики є здатність місцевих органів влади стратегічно управляти інвестиційними потоками. На основі отриманих результатів запропоновано рекомендації для України, спрямовані на посилення інституційної спроможності громад, інтеграцію екологічних вимог у політику залучення інвестицій, розвиток муніципальних фінансових інструментів та диверсифікацію інвестиційної бази.

Ключові слова: *прямі іноземні інвестиції, екологічні видатки, місцеві бюджети, фіскальна децентралізація, сталий розвиток, інституційна спроможність.*

Вступ. Глобалізація, що стала мейнстрімом міжнародних економічних відносин наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст., зумовила безпрецедентну активізацію процесів іноземного інвестування. Прямі іноземні інвестиції (далі – ПІІ) як ключовий компонент глобальних фінансових потоків залишаються фундаментальним драйвером розвитку як для країн-інвесторів, так і для країн-реципієнтів. Протягом останніх десятиліть роль ПІІ трансформувалась: якщо за період 2000–2016 рр. їхні обсяги зросли з 22% до 35% світового ВВП [1], то у середині 2020-х років акцент змістився з кількісних показників на якісну та зелену складові капіталу: за

період 2015–2022 рр. загальна сума зелених інвестицій зросла з 88 млн дол. США до 252 млн дол. США [2], а протягом 2020–2024 рр., за даними Strategy&Middle East, в зелені проекти було вкладено ПІІ на суму понад 1 трлн дол. США [3]. Традиційні переваги для країн-реципієнтів безпосередньо залежать від абсорбційної здатності національних і місцевих економік і охоплюють зростання зайнятості та конкуренції, доступ до нових технологій, передові практики управлінського та фінансового менеджменту, покращення платіжного балансу через активізацію зовнішньої торгівлі та як наслідок – економічне зростання.

© Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

© This is an open access article distributed under the terms of CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

Останнім часом прями іноземні інвестиції дедалі частіше розглядаються як елементи стабілізації фінансової системи як через зростання доходів від експортних надходжень та стабілізацію обмінного курсу, так і через трансформацію структури доходів і видатків бюджетів. Особливої актуальності це набуває в умовах фінансової децентралізації, результатом якої стало посилення відповідальності місцевих органів влади за формування доходної бази та за реалізацію видаткової політики місцевих бюджетів. Для муніципалітетів ПШ стають не просто джерелом податкових надходжень, а й важелем, що дозволяє перерозподілити бюджетні ресурси на користь стратегічних екологічних програм.

Уряди країни ЄС, дотримуючись екологічних наративів у контексті Європейського зеленого курсу та запроваджених інструментів, зокрема механізму прикордонного вуглецевого коригування (СВАМ), акцентують увагу на обсягах видатків на охорону навколишнього середовища, а також на ефективності їхнього використання. У цьому контексті екологічні видатки розглядаються як важливий інструмент забезпечення якості навколишнього середовища. R. Lopez та ін. звертають увагу на можливість перерозподілу структури державних видатків у напрямі зменшення негативних екологічних ефектів та обсягів викидів [4]. Водночас місцеві органи влади в умовах обмеженості фінансових ресурсів постійно стикаються з дилемою: стимулювати локальний економічний розвиток чи посилювати природоохоронні заходи. Залучення ПШ на локальному рівні дозволяє розширити фінансовий простір громад. Як підкреслюють G. M. Grossman & A. B. Krueger, зважаючи на закон Вагнера, у цьому випадку державні видатки зростатимуть у більших пропорціях, а відповідно до гіпотези екологічної кривої С. Кузнеца, зростання економіки спочатку спричинює забруднення довкілля, а потім починає знижуватися [5].

Для України це питання є особливо актуальним з огляду на одночасність трьох процесів: реформи децентралізації, євроінтеграції та повоєнного відновлення, яке відкриває унікальні можливості відбудувати інфраструктуру одразу за сучасними екологічними стандартами ЄС. Усі ці процеси разом формують безпрецедентний попит на зелені ПШ на місцевому рівні. Реформа децентралізації змістила акценти екологічного управління на рівень територіальних громад, які наразі відчувають гострий дефіцит фінансових ресурсів. Це зумовлює потребу у порівняльному вивченні як успішних практик, так і системних ризиків взаємодії місцевих органів влади країн ЄС з іноземними інвесторами в контексті формування екологічних видатків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати досліджень щодо впливу ПШ на екологічні видатки на місцевому рівні неоднозначні. Дослідження J. Zhang et al. зосереджене на оцінці впливу ПШ на ефективність витрат на охорону навколишнього

середовища в Китаї в умовах фіскальної децентралізації. На основі просторової моделі виявлено позитивну кореляцію між ПШ та ефективністю державних витрат на охорону навколишнього середовища як за кількістю, так і за якістю. Пропозиції дослідників полягають у необхідності залучення ПШ на місцевому рівні та покращенні їхньої структури [6]. I. Molotok за результатами регресійного аналізу панельних даних 12 країн ЄС виявив позитивний зв'язок між рівнем децентралізації витрат та чистим припливом ПШ [7]. На основі гіпотези про екологічну гавань G. S. Bulus & S. Koc проаналізували вплив ПШ та державних витрат на якість навколишнього середовища в Кореї за період 1970–2018 рр. Результати засвідчили негативний вплив ПШ на якість навколишнього середовища та її покращення за рахунок державних витрат [8]. K-L. Wang et al. здійснили глибоке дослідження взаємозв'язку між ПШ, фіскальними витратами та зеленою сукупною факторною продуктивністю (ЗСФП) в Китаї з 2003 по 2017 рік (після проведення реформи фінансової децентралізації в 1994 р.) [9]. Дослідники встановили, що ПШ сприяють зростанню місцевої ЗСФП, тоді як і фіскальні витрати, і взаємодія між ними та ПШ справлять значний негативний вплив на зростання ЗСФП у місцевому регіоні. Досліджуючи глобальний вплив ПШ на розробку екологічної політики, G. Soto et al. підтвердили наявність взаємозв'язку між показниками ПШ та показниками екологічної політики (податки/субсидії) [10]. Формулюючи гіпотезу законодавчого формування навколишнього середовища, науковці припускають, що потоки іноземного капіталу мають потенціал мотивувати зміни в екологічному законодавстві країни-реципієнта. У публікації [11] J. A. Afolabi & Md. R. Islam акцентують увагу на тому, що державні витрати на охорону довкілля є однією з ключових рушійних сил для переходу до екологічно чистої циркулярної економіки. Державні витрати на екологію зменшують невизначеність для інвесторів та сигналізують про довгострокові політичні зобов'язання.

Серед вітчизняного наукового доробку у цій сфері слід виділити дослідження І. Патоки, присвячене розробці економічних механізмів формування місцевої екологічної політики [12]. І. Лещух відносить видатки місцевих бюджетів до ендогенного інвестиційного потенціалу об'єднаної територіальної громади, який уможливорює залучення інвестицій [13]. О. Демченко інтерпретує субвенції з державного бюджету як інструмент розвитку територіальної громади та зазначає що одним із напрямом використання таких коштів є здійснення екологічних та природоохоронних заходів [14]. (2022) До основних джерел екологічного фінансування територіальних громад М. Карлін зі співавторами відносять, насамперед, екологічні податки та збори [15]. Науковці аналізують досвід країн ЄС щодо запровадження екологічного оподаткування, водночас у дослідженні приділено мало уваги бюджетному фінансуванню та залученню ПШ в цю

сферу. Н. Дзюбановська також наголошує на суттєвій ролі витрат на охорону довкілля у забезпеченні сталого економічного розвитку й оцінює їхній вплив на скорочення викидів забруднюючих речовин [16]. В. Морозов та ін. акцентують увагу на важливій ролі інвесторів у сприянні переходу до зеленої економіки, яка насамперед залежить від ресурсного капіталу, виділеного на проекти, що відповідають цілям сталого розвитку [17].

Узагальнення результатів аналізу закордонних і вітчизняних публікацій свідчить про наявність дискусійного поля щодо ролі ПП в екологізації економіки. Якщо світовий досвід акцентує увагу на технологічній модернізації через ПП, то вітчизняна наукова школа фокусується переважно на фіскальних інструментах. Незважаючи на значний науковий доробок, питання фінансової синергії між іноземними інвесторами та місцевими органами влади у сфері фінансування природоохоронних заходів не набуло достатнього висвітлення, що потребує детальнішого розгляду. Відсутність компаративного аналізу успішних європейських практик у цьому контексті спричинює потребу в детальному вивченні кейсів країн ЄС для формування адаптивної моделі розвитку територіальних громад України.

Метою статті є оцінка характеру та спрямованості впливу прямих іноземних інвестицій на обсяги та структуру екологічних витратків місцевих бюджетів, а також обґрунтування на основі порівняльного аналізу кейсів країн ЄС (Польщі, Румунії та Швеції) практичних рекомендацій щодо підвищення екологічної ефективності іноземного капіталу в умовах децентралізації та європейської інтеграції України.

Методи та матеріали. Методологічною основою дослідження є порівняльний кейс-аналіз (comparative case study method), який у межах суспільних та фінансових наук застосовується для виявлення причинно-наслідкових механізмів, що не піддаються кількісній формалізації через обмеженість зіставних даних або суттєву інституційну гетерогенність об'єктів аналізу [18]. Цей підхід є особливо доцільним, коли дослідник прагне не лише зафіксувати кореляцію між змінними, а й розкрити логіку їхньої взаємодії у конкретному інституційному середовищі.

Відбір країн для аналізу здійснено за принципом типологічної різноманітності (typological diversity), що передбачає свідоме включення кейсів, які представляють якісно різні моделі досліджуваного явища. Польща обрана як приклад трансформаційного наздоганяння – країни з успішним досвідом залучення великих ПП у промислові кластери в умовах активної децентралізації. Швеція представляє модель екологічного лідерства – розвиненої країни з найвищими стандартами сталого розвитку та зрілою інституційною архітектурою муніципального фінансування. Румунія ілюструє модель інституційних викликів – країни з незавершеними реформами, значними регіональними диспропорціями та складним процесом

адаптації місцевих фінансів до екологічних директив ЄС. Такий вибір дозволяє охопити широкий типологічний спектр та виявити як успішні практики, так і системні ризики, релевантні для України.

Аналіз кожного кейсу здійснювався за єдиною структурною схемою: макроекономічний та інституційний контекст → динаміка залучення ПП → вплив на екологічні видатки місцевих бюджетів → регіональний субнаціональний приклад → висновок щодо моделі взаємодії. Така уніфікована схема забезпечує внутрішню порівняльність кейсів та є основою для побудови порівняльної матриці у розділі висновків. Окремі джерела, присвячені специфіці залучення ПП у конкретних країнах, розглядаються безпосередньо в межах відповідного країнового аналізу, що забезпечує органічний зв'язок між теоретичним підґрунтям та емпіричним матеріалом дослідження.

Джерельна база дослідження є багаторівневою. Теоретичне підґрунтя формують рецензовані академічні публікації у сфері міжнародних фінансів, фіскальної децентралізації та екологічної економіки. Інституційний рівень представлений звітами й аналітичними документами міжнародних організацій: Європейської Комісії, Світового банку, Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Європейського інвестиційного банку. Емпіричний рівень охоплює дані національної та міжнародної статистики (Statistics Sweden, Eurostat, World Bank), стратегічні документи регіонального розвитку, галузеві звіти (Cushman & Wakefield, PricewaterhouseCoopers) та інвестиційні звіти компаній. Додатково використано експертні оцінки та корпоративну звітність для верифікації окремих фактичних тверджень.

Обмеженням дослідження є відсутність зіставних часових рядів щодо екологічних витратків саме місцевих бюджетів у розрізі трьох країн, зумовлена відмінностями у методології національної бюджетної статистики та різними рівнями фіскальної децентралізації. З огляду на це підсумкова порівняльна матриця побудована на якісних параметрах моделей, а не на кількісному зіставленні витраткових показників. Це є усвідомленим методологічним вибором, що відповідає логіці порівняльного кейс-аналізу.

Результати та обговорення. Для аналізу впливу ПП на екологічні видатки місцевих бюджетів у межах цього дослідження, як було зазначено вище, відібрано три країни ЄС – Польщу, Швецію та Румунію. Такий вибір не є випадковим і базується на принципі типологічної різноманітності, що дозволяє розглянути три різні моделі взаємодії інвестора та громади.

Польща представляє модель трансформаційного наздоганяння (transformation catching-up), суть якої полягає у швидкій модернізації економіки через масоване залучення іноземного капіталу з метою подолання технологічного й екологічного розриву з країнами старої Європи. У цьому контексті ПП розглядаються як не тільки джерело ресурсів, а й драйвер імпорту високих екологічних стандартів, що без-

посередньо впливає на структуру витрат місцевих бюджетів.

Сповільнення економічного зростання країн Центральної та Східної Європи (ЦСЄ), в тому числі й Польщі, у середині 2000-х років потребувало зміни в пріоритетах залучення ПІІ. У звіті компанії PricewaterhouseCoopers (PwC) "Central and Eastern Europe Economic Scorecard – a sustainable future in a great region" за 2013 р. економічний радник PwC проф. W. Orłowski наголошував, що країни ЦСЄ повинні пропонувати ще кращі умови для інвесторів, як вітчизняних, так і іноземних. Нижчої вартості робочої сили вже недостатньо, потрібні стратегії, які нарощують конкурентні переваги над іншими регіонами [19]. У цьому контексті важлива роль відводилася місцевим органам влади. Останні, як зазначалось у звіті МФВ за 2003 р., у країнах ЦСЄ відіграють важливу роль у процесі залучення та створення відповідних умов для іноземних інвесторів, оскільки мають ресурси й компетенції, необхідні для реалізації економічної політики на регіональному та місцевому рівнях. Фактори-детермінанти ПІІ пов'язані з місцем розташування й залежать від того, наскільки активними є місцеві та регіональні органи влади [20]. Про посилення функцій та компетенцій менших територіальних одиниць (регіонів і субрегіонів) у процесі залучення прямих іноземних інвестицій внаслідок глобалізації, інтеграції та регіоналізації також зазначає у своєму дослідженні I. Pietrzyk [21].

Е. Czerwieńiec, аналізуючи науковий доробок польських науковців, виділяє прямий та опосередкований вплив іноземних інвестицій. До прямого впливу він відносить, зокрема, трансформацію стану навколишнього середовища [22]. Подібну позицію поділяють Т. Dorozynski et al.: місцеві органи влади можуть прямо й опосередковано впливати на соціальні, економічні та територіальні умови окремих регіонів, використовуючи доступні правові інструменти, адміністративні процедури та фінансові ресурси [23, с. 287].

Водночас W. Karaszewski звертає увагу на амбівалентний характер екологічної поведінки іноземних інвесторів. Вони, з одного боку, ставляться до навколишнього середовища в країні-реципієнті, як і у своїй країні, з іншого – одним із мотивом до інвестування може бути прагнення оминати суворі екологічні норми країни донора капіталу [24, с. 206]. Це також залежить, підкреслює Е. Czerwieńiec, від позиції місцевих органів влади країни-реципієнта щодо підприємств з іноземним капіталом. Вибираючи певну територію для розміщення бізнесу, інвестори, особливо шведські, перевіряють відповідність локації екологічним вимогам. Компанії з іноземним капіталом на території гміни Тарново-Подгурне Великопольського воєводства (Tarnowo Podgorne, Wojewodztwo Wielkopolskie), розташованої на південному заході Польщі, дуже сумлінно та відповідально ставляться до інвестування в охорону навколишнього середови-

ща. Іноземні інвестори в Лешно (Leszno) – це компанії які дотримуються екологічних стандартів та надають великого значення охороні довкілля [22, с. 14].

Стан навколишнього середовища не входить до визначальних детермінант розміщення іноземного капіталу, проте для місцевих органів влади цей фактор відіграє значну роль у процесі залучення іноземного інвестора. Результати дослідження чотирьох воєводств – Куявсько-Поморського, Лодзинського, Вармінсько-Мазурського та Великопольського (Kujawsko-Pomorskie, Lodzkie, Warminsko-Mazurskie, Wielkopolskie) – протягом 2014–2016 рр. засвідчили, що загалом серед 20 стимуляторів ПІІ стан довкілля для іноземних інвесторів перебуває на 11 місці, а для органів місцевого самоврядування – на 8 місці. Так, у розрізі воєводств відповідно:

- Kujawsko-Pomorskie: 10 та 5 місце;
- Lodzkie: 14 та 10 місце;
- Warminsko-Mazurskie: 10 та 3 місце;
- Wielkopolskie: – 12 та 11 місце [25, с. 128–129].

Ці цифри наочно доводять, що місцева влада свідомо ставить навколишнє середовище вище в ієрархії пріоритетів, ніж іноземний бізнес. А розрив у місцях (особливо у Warminsko-Mazurskie) пояснює, чому саме місцеві бюджети збільшують екологічні витрати: влада дофінансовує екологічні складові з метою підвищення привабливості території.

Однією з форм залучення та підтримки іноземних інвесторів в Польщі, акцентує увагу К. Witzynska, стало створення індустріальних парків. Це утворення, які мають усі ознаки інституції, що підтримує розвиток підприємництва та економічної діяльності. Вони є одним із важливих інструментів регіонального розвитку в економічних реаліях Польщі [26, с. 614].

У стратегії розвитку Нижньосілезького воєводства (Województwo dolnośląskie) сформульовано бачення Нижньої Сілезії як європейського нодального регіону, прагнення воєводства відігравати особливу роль на карті ЄС як регіону з високим ступенем соціально-економічного прогресу через стимулювання економічної активності та створення сприятливих умов для розвитку підприємництва й інновацій [26, с. 615]. Вищезазначена тенденція пріоритетності екологічного фактора знайшла своє максимальне втілення у стратегії Нижньосілезького воєводства: Вроцлавський технологічний парк (Technologiczny Park Wrocław) і Валбжиська спеціальна економічна зона (Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK) є інструментами, який поєднують іноземні інвестиції з інфраструктурними витратами. В їхніх межах створюється сучасна інженерна та екологічна інфраструктура (очисні споруди, системи утилізації відходів, енергоефективні мережі), яка відповідає найвищим стандартам ЄС. Витрати на її створення несе не окрема гміна самостійно, а адміністрація парку спільно з органами місцевого самоврядування з активним використанням державних субвенцій та фондів ЄС. У 2016 році тут було збудов-

вано завод з виробництва акумуляторів LG Energy Solution, який у 2023 році був найбільшим виробничим підприємством у Європі з річною потужністю близько 86 ГВт/год [27]. Зростання іноземних інвестицій спричинило збільшення екологічних видатків, зокрема на модернізацію систем водоочищення й управління промисловими відходами, екологічний аудит територій, цифровізацію екологічного менеджменту. Фактично відбулася трансформація екологічних видатків з витрат на підтримку стану в інвестиції у конкурентоспроможність нодального регіону.

Отже, польський досвід демонструє, що залучення ПІІ може стати важливим чинником трансформації структури екологічних видатків місцевих бюджетів. У Польщі сформовано модель, за якої ПІІ інтегруються у стратегічні пріоритети регіонального розвитку, включаючи екологічну модернізацію. Ключову роль у цьому процесі відіграють місцеві органи влади, які формують інституційні умови для поєднання інвестиційної привабливості територій із дотриманням екологічних стандартів. У результаті екологічна інфраструктура та якість довкілля стають складовою конкурентних переваг регіонів, що стимулює збільшення відповідних видатків місцевих бюджетів. За такою моделлю екологічні видатки виконують не лише компенсаторну, а й інвестиційну функцію, спрямовану на підвищення довгострокової конкурентоспроможності територій. Водночас реалізація цієї моделі можлива лише за умови достатньої інституційної спроможності місцевої влади – чинника, відсутність якого, як свідчить досвід інших країн, перетворює потенційні переваги ПІІ на додатковий фіскальний тиск.

Порівняно з іншими країнами Європи, Румунія демонструвала високі темпи економічного зростання у 2000–2008 рр. та відносно швидке відновлення після глобальної фінансової кризи [28]. Водночас до вступу до ЄС національні екологічні норми залишалися менш суворими, а активне зростання кількості малих і середніх підприємств супроводжувалося посиленням антропогенного навантаження на довкілля. У цей період економічні пріоритети домінували над екологічними, що зумовлювало другорядний характер політики контролю за забрудненням [29].

Економічне зростання супроводжувалося активізацією інвестицій, зокрема у регіональну інфраструктуру. Значні проекти, зазначає D. L. Constantin, реалізовані в регіоні Бухарест-Ілфов (București-Ilfov) на початку 2000-х років, були спрямовані на розвиток транспортної, водопостачальної та інженерної інфраструктури, що підвищило інвестиційну привабливість території, зокрема у сфері нерухомості [30]. Це сприяло інтеграції регіону у європейський економічний простір: за даними European Cities Monitor Report 2008 р., Бухарест посідав третє місце серед міст, де міжнародні корпорації планували розширення бізнесу [31].

Після вступу до ЄС відбулася суттєва трансформація економічної структури. Частина галузей із високим рівнем забруднення та низькою доданою вартістю була витіснена за межі столиці до сусідніх повітів, тоді як у Бухаресті розвивалися більш технологічні та сервісні види діяльності. У більшості цих секторів ключову роль відігравали ПІІ, що сприяло модернізації економіки, але водночас формувало просторову асиметрію екологічного навантаження. Так, промислові об'єкти нафтогазового комплексу, пов'язані з діяльністю компаній з іноземним капіталом (наприклад, Petroservice / OMV Petrom у повіті Прахова), залишалися джерелами значного екологічного ризику, що формувало додаткове навантаження на місцеві бюджети [32; 33].

Важливу роль у цьому відіграла імплементація *acquis communautaire* – системи обов'язкового законодавства ЄС, яке держави-кандидати зобов'язані імплементувати до вступу з метою приведення національного права у відповідність до стандартів Європейського співтовариства. А.-А. Purcel зазначає, що інституційні зміни, пов'язані з імплементацією *acquis communautaire* після 2007 року, сприяли підвищенню якості регуляторного середовища та привабливості країни для інвесторів [29]. У межах екологічної політики було реалізовано низку програм, зокрема Sectoral Operational Programme Environment (SOP ENV), що фінансувалася за кошти ЄС (близько 4,5 млрд євро) та національного співфінансування (близько 1,1 млрд євро). Проте ефективність використання цих ресурсів обмежувалася інституційними бар'єрами: надмірною бюрократією, недостатньою адміністративною спроможністю та ризиками нецільового використання коштів [34].

Незважаючи на формальний інституційний прогрес, як зазначають A. Popa & L. Giurca Vasilescu, зберігалися системні проблеми: обмеженість фінансових ресурсів, фрагментарність екологічних програм та складність їхньої імплементації, особливо на місцевому рівні, знижували ефективність екологічної політики [34]. Водночас результати мікроекономічних досліджень підтверджують значущість регуляторних інструментів, а саме: екологічні субсидії позитивно впливають на інвестиційні рішення, тоді як екологічні податки можуть їх стримувати [29].

На рівні місцевого самоврядування проблема посилюється інституційними обмеженнями. За результатами дослідження D. Staicu, лише незначна частина муніципалітетів орієнтується на залучення екологічно орієнтованих інвестицій, тоді як більшість зосереджується на загальноекономічних пріоритетах. Додатковим обмеженням є централізований характер податкової політики, що знижує можливості місцевої влади впливати на структуру ПІІ. Така ситуація формує передумови для виникнення інституційної пастки, коли місцеві органи влади зацікавлені у залученні інвестицій, однак не мають достатніх інструментів для спрямування їх в екологічно пріоритетні сфери [35].

Екологічні проблеми мають системний характер і безпосередньо впливають на структуру бюджетних витрат. За оцінками R. Dracea et al., відносно низький екологічний слід (1,4 gha на особу) значною мірою пояснюється деіндустріалізацією, а не ефективною екологічною політикою. Водночас збільшення державних видатків на охорону довкілля демонструє позитивний, хоча і незначний ефект щодо зниження екологічного навантаження [36, с. 112]. Інфраструктурні обмеження залишаються суттєвими: лише після 2017 року понад 50% населення було підключено до каналізаційних систем, а розрив між міськими та сільськими територіями перевищує 60% [37; 38]. Аналогічні проблеми спостерігаються у сфері управління відходами та переробки, де показники залишаються значно нижчими за середньоевропейські [39; 40].

Додатковим викликом є регіональна асиметрія розвитку. Дослідження A.-N. Ciucu-Durnoi et al. виявляє ефект агломераційних тіней, коли території поза межами економічних центрів характеризуються нижчими екологічними показниками. Це посилює нерівномірність бюджетного навантаження, оскільки саме менш розвинені громади змушені здійснювати непропорційно високі екологічні видатки за умов обмеженої дохідної бази [41].

У відповідь на ці виклики реалізуються інструменти підтримки екологічного переходу, зокрема через механізми ЄС. Через Just Transition Fund шість повітів Румунії – Долж, Галаць, Горж, Гунедоара, Муреш і Прахова (Dolj, Galați, Gorj, Hunedoara, Mureș і Prahova) – отримують 2,14 млрд євро [33]; також реалізується національна програма “Зелена енергетика” (2024–2030 рр.) обсягом 4 млрд левів [42]. Однак ефективність цих інструментів, як акцентують S. Nicola & S. Schmitz, значною мірою залежить від інституційної спроможності місцевих громад та їхньої здатності інтегрувати інвестиційні ресурси у довгострокову екологічну політику [43].

Отже, румунський кейс демонструє, що залучення ПІІ не забезпечує автоматичного узгодження між економічним зростанням та екологічними видатками. Навпаки, за умов інституційної слабкості та структурних диспропорцій виникає ситуація, за якої зростання інвестицій супроводжується підвищенням потреби у фінансуванні екологічних заходів на місцевому рівні. Румунська модель є прикладом інституційної пастки, в якій фіскальний розрив між доходами від ПІІ та необхідними екологічними видатками залишається системною характеристикою розвитку.

Швеція постійно входить до десятки найбільших одержувачів ПІІ з 2010-х років. E. Satoglu & J. Salmon акцентують увагу, що саме зосередженість країни на чистих технологіях, екологічних інноваціях та передбачуваність регулювання приваблює довгострокових інвесторів [44]. Уряд поставив амбітну ціль – досягнення нульових чистих викидів парникових газів до 2045 року [45][47], що випереджає ціль ЄС (2050 рік),

а за індексом жорсткості екологічної політики ОЕСР країна входить до десяти найкращих протягом останніх 30 років [45]. Досягнення вуглецевої нейтральності підкріплене розгалуженою системою регуляторних інструментів: EU-ETS охоплює понад 90% викидів промисловості; запроваджено енергетичний податок (близько 0,05 євро за кВт/год) та податок на викиди вуглецю (близько 0,1 євро за кг CO₂); функціонують Директива про промислові викиди та Шведський екологічний кодекс (з 1999 р. до теперішнього часу) [46; 47].

Особлива роль муніципалітетів в екологічній політиці Швеції сформувалася ще з 1950-х років, а децентралізація 1970–1980-х надала їм провідну роль у реалізації місцевого Порядку денного на XXI століття (Local Agenda 21, LA21) – міжнародної програми сталого розвитку на місцевому рівні. Наприкінці 1990-х рр. скорочення бюджетних видатків спричинило труднощі для місцевих органів влади, у відповідь на які центральний уряд у 1997 році запустив програму місцевих інвестицій для екологічної стійкості (Local Investment Programme, LIP, 1998–2003 рр.) з обсягом фінансування 6,5 млрд шведських крон, спрямовану на модернізацію будівель, інфраструктури та енергетичних систем. З європейського погляду це був незвичний проект – більшість держав-членів ЄС на той момент усе ще перебували на етапі визначення екологічної політики на національному, а не субнаціональному рівні [48; 49]. Дослідження результатів LIP, проведене у 2007 р. S. Baker & K. Eckerberg, показало, що 161 муніципалітет (55%) отримали фінансування, однак їхній географічний розподіл був нерівномірним: 85% великих міст отримали підтримку, тоді як лише 4 сільські громади з населенням менше 20 000 осіб – ні [49, с. 332–333]. За оцінками K. Eckerberg et al., отриманими у 2005 р. (цитовано за S. Baker & K. Eckerberg [49]), менші муніципалітети мали менше ресурсів для подання заявок та співфінансування. У цій самій праці відтворені висновки E. Berglund et al., що LIP зміцнив муніципалітети з належним адміністративним ресурсом та ustalеними мережами, а також C. Edström & K. Eckerberg – про поглиблення розриву між активними та менш активними муніципалітетами у контексті LA21 [49, с. 333].

F. Vanhuysse et al. зазначають, що у Швеції функціонують 290 муніципалітетів, доходи яких формуються переважно з податків (50%), плати за послуги (40%) та державних грантів (10%) [50]. Загальний обсяг видатків на охорону довкілля зріс з 11,3 млрд шведських крон у 2014 році до 23,3 млрд шведських крон у 2021 році [51]. Фінансова спроможність муніципалітетів підкріплена кредитною установою Kommuninvest AB – організацією з 295 членів, що забезпечує доступ до ринку капіталу через механізм зелених облігацій та зелених позик. Портфель зелених позик наближається до 25 млрд шведських крон (3,1 млрд дол. США) і охоплює понад 130 проектів у понад 75 муніципалітетах. Зобов’язання щодо 27 проектів відновлюваної

енергетики дозволять уникнути 395 730 тонн щорічних викидів CO₂ [52; 53]. Ця архітектура принципово відрізняє шведську модель від румунської: шведські муніципалітети є повноцінними учасниками ринку капіталу і самостійно формують довгострокову стратегію екологічних видатків.

Після Паризької конференції (2015 р.) Швеція прийняла новий Закон про клімат (2017 р.) та запустила підтримку зеленого промислового переходу, що створило, як зазначає J. Ergon, інвестиційний бум у Північній Швеції: вітрові електростанції, заводи акумуляторів та проекти зеленої сталі [54]. Показовим регіональним прикладом є лен Норрботтен (Norrbotten) як лідер із повністю безвикопним виробництвом електроенергії, яке протягом 2018–2022 рр. отримало 17% усіх ПІІ, що надходять до Швеції, завдяки інвестиціям у хімічний сектор (понад 60%) та відновлювану енергетику (20%). Привабливість регіону визначається дешевою стабільною енергією, доступом до природних ресурсів та ustalеними промисловими традиціями. Водночас реалізація моделі виявила системні ризики: залучення громадянського суспільства було недостатнім [55]; виникли екологічні конфлікти навколо розширення зеленого товарного фронтиру (комерціалізація нових природних зон під приводом сталого розвитку) [56], а роль держави характеризується як оркестрування (тобто як координатора або диригента, а не безпосереднього виконавця – В. М.) без достатніх фінансових та перерозподільних можливостей [57; 58]. Показовим є банкрутство виробника акумуляторів Northvolt у 2025 році: місто Шеллефтео, населення якого зросло на 7000 осіб завдяки цьому стартапу, зіткнулося з раптовим випаданням фіскальної бази. Аналогічні труднощі – скасування заводу добрив Fertiberia наприкінці 2024 року та проблеми з фінансуванням шведського виробника зеленої сталі Stegra – підтверджують уразливість моделі надмірної залежності від окремих великих ПІІ. Зелена промислова революція, втім, не обмежується північчю. Про системний загальнонаціональний характер процесу свідчать такі проекти: біо-CCS в Уппсалі та Стокгольмі (Uppsala & Stockholm) з упровадженням технологій уловлювання CO₂ місцевими тепловими станціями); цементний завод Cementa на Готланді (Gotland), що переходить на безвуглецеве виробництво; текстильний переробник Renewcell у Сундсваллі (Sundsvall), що виробляє целюлозу з вторинного текстилю; металургійний концерн SSAB в Окселесунді (Oxelösund), де впроваджується технологія виробництва зеленої сталі на водні, а також складальний завод Volvo у Марієстаді (Mariestad), що переходить на електромобілі [54].

Шведський досвід демонструє модель, за якої взаємодія між ПІІ й екологічними видатками місцевих бюджетів набуває стратегічного, а не реактивного характеру. На відміну від румунської моделі, де залучення іноземного капіталу породжує фіскальний розрив між податковими надходженнями та екологіч-

ними зобов'язаннями, у Швеції сформована інституційна архітектура, що перетворює ПІІ на каталізатор зростання екологічних видатків. Жорстке регуляторне середовище приваблює довгострокових зелених інвесторів, які своєю чергою генерують податкову базу для муніципальних екологічних програм. Фінансова спроможність муніципалітетів, підкріплена Kommuninvest, зеленими облігаціями та доступом до ринків капіталу, дозволяє трансформувати ці надходження у довгострокові інвестиції, а не лише покривати поточні витрати. Водночас кейс Норрботтену та банкрутство Northvolt засвідчують системний ризик надмірної залежності місцевих бюджетів від окремих великих ПІІ. Отже, шведська модель є не бездоганним зразком, а складною системою з власними обмеженнями, проте саме інституційна зрілість і диверсифікованість інструментів фінансування відрізняють її від моделей, де екологічні видатки залишаються заручниками бюджетного дефіциту та інституційної слабкості. Реалізація цієї моделі можлива лише за умови достатньої інституційної спроможності місцевої влади – чинника, відсутність якого перетворює потенційні переваги ПІІ на додатковий фіскальний тиск.

Висновки. Проведений порівняльний аналіз трьох кейсів країн ЄС дав змогу дійти висновку, що вплив ПІІ на обсяги та структуру екологічних видатків місцевих бюджетів не є однозначним і визначається не стільки самим фактом залучення іноземного капіталу, скільки інституційним середовищем, у якому цей капітал функціонує (табл. 1, побудовано автором за результатами дослідження).

По-перше, ПІІ можуть стати каталізатором зростання екологічних видатків місцевих бюджетів за умови, що місцеві органи влади мають достатню інституційну спроможність для стратегічного управління інвестиційними потоками. При цьому механізми впливу якісно різняться за країнами: польський досвід демонструє реактивно-стратегічну модель, за якої муніципалітети формують інвестиційне середовище через індустріальні парки та стратегії регіонального розвитку, трансформуючи екологічні видатки з витрат на підтримку стану в інвестиції у конкурентоспроможність. Натомість шведська модель є превентивною: жорстке регуляторне середовище та розвинені інструменти муніципального фінансування формують умови, за яких зростання іноземного капіталу й екологічних видатків відбувається синхронно та стратегічно, тобто ще до виникнення екологічних проблем, а не у відповідь на них.

По-друге, за умов інституційної слабкості залучення ПІІ не лише не забезпечує автоматичне зростання екологічних видатків, а й може породжувати фіскальний розрив між податковими надходженнями від іноземного капіталу та реальними екологічними зобов'язаннями місцевих бюджетів. Румунський кейс засвідчує, що бюрократичні бар'єри, низька адміністративна спроможність та централізований характер податкової політики формують інституційну

Порівняльна матриця моделей взаємодії ППІ та екологічних видатків місцевих бюджетів

Крайна, модель Аспект взаємодії	Польща, трансформаційне наздоганяння	Румунія, інституційні виклики	Швеція, екологічне лідерство
Характер впливу ППІ на екологічні видатки	Позитивний, стратегічний	Суперечливий, реактивний	Позитивний, превентивний
Механізм впливу	ППІ → індустріальні парки → зростання муніципальних екологічних видатків як інвестиція в конкурентоспроможність	ППІ → фіскальний розрив → інституційна пастка	ППІ → жорстке регуляторне середовище → зростання екологічних видатків як довгострокова стратегія
Роль місцевих органів влади	Активна – формують інституційні умови для поєднання інвестиційної привабливості з екологічними стандартами	Пасивна – залежність від централізованих субвенцій та коштів ЄС	Стратегічна – повноцінні учасники ринку капіталу
Ключовий інструмент фінансування екологічних видатків	Індустріальні парки + субвенції ЄС	Структурні фонди ЄС (SOP ENV) + національне співфінансування	Зелені облигації + Kommuninvest + змішане фінансування
Інституційна спроможність	Середня – зростає через досвід залучення ППІ	Низька – бюрократія, корупція, слабка адміністративна спроможність	Висока – підкріплена децентралізацією та ринковими інструментами
Екологічний результат	Модернізація інфраструктури, підвищення екологічних стандартів у регіонах залучення ППІ	Найменший екологічний слід в ЄС, але як наслідок деіндустріалізації, а не екологічної політики	Системне зростання екологічних видатків, лідерство за індексом жорсткості екологічної політики OECD
Ключовий ризик	Концентрація ППІ в окремих регіонах, а відтак, поглиблення міжрегіональних диспропорцій	Фіскальний розрив між надходженнями від ППІ та реальними екологічними зобов'язаннями	Надмірна залежність від окремих великих ППІ
Релевантність для України	Висока: схожість історичного контексту, масштабів громад, досвіду децентралізації	Висока: як застереження щодо ризиків інституційної слабкості	Середня: як орієнтир інституційної зрілості та інструментів фінансування

пастку, яка блокує ефективне використання як ППІ, так і грантового фінансування ЄС в екологічній сфері.

По-третє, навіть найрозвиненіша модель не позбавлена ризиків. Кейс Норрботтену та банкрутство Northvolt демонструють, що надмірна залежність місцевих бюджетів від окремих великих ППІ створює фіскальну вразливість: громади, які розраховували на стабільні податкові надходження від якірного інвестора, можуть раптово втратити фінансову основу для запланованих екологічних програм. Диверсифікація інструментів фінансування та інвестиційної бази є необхідною умовою стійкості моделі.

Отже, ключовою детермінантою ефективності взаємодії між ППІ та екологічними видатками місцевих бюджетів є інституційна спроможність місцевої влади – її здатність стратегічно залучати, спрямовувати й утримувати іноземний капітал у екологічно пріоритетних напрямках. Саме цей чинник визначає, стануть ППІ каталізатором екологічної модернізації чи перетворяться на додатковий фіскальний тиск на місцеві бюджети.

Результати порівняльного аналізу дозволяють сформулювати чотири практичні рекомендації щодо підвищення екологічної ефективності іноземного капіталу в умовах децентралізації та європейської інтеграції України.

Рекомендація 1. Формування інституційної спроможності територіальних громад як пріоритет екологічної політики. Досвід Румунії засвідчує, що відсутність адміністративної спроможності на місцевому рівні є головним бар'єром для ефективного використання як ППІ, так і грантового фінансування в екологічній сфері. Для України, яка реалізує реформу децентралізації в умовах гострого дефіциту фінансових ресурсів, критично важливим є інвестування у розбудову інституційного потенціалу громад (кваліфікований персонал, цифрові системи управління екологічними проектами та антикорупційні механізми) як передумови, а не наслідку залучення зелених ППІ.

Рекомендація 2. Запровадження механізму прив'язки ППІ до екологічних заходів через стратегії сталого розвитку громад. Польський досвід створен-

ня індустріальних парків і стратегій регіонального розвитку демонструє ефективність моделі, за якої екологічні стандарти є невід'ємною умовою, а не додатковою опцією інвестиційних угод. Українським територіальним громадам доцільно інтегрувати екологічні вимоги до інвестиційних угод та стратегій залучення ПІІ, формуючи таким чином пряму залежність між обсягом іноземного капіталу та екологічними видатками місцевих бюджетів.

Рекомендація 3. Розвиток ринкових інструментів муніципального екологічного фінансування. Шведська модель Kommuninvest та зелених облігацій демонструє, що фінансова незалежність муніципалітетів від централізованих субвенцій є ключовою умовою стратегічного управління екологічними видатками. В українському контексті доцільним є створення агрегованого механізму муніципального зеленого фінансування за аналогією з Kommuninvest, який дозволить меншим громадам отримати доступ до ринку капіталу через об'єднання кредитного попиту та випуск зелених облігацій під гарантії держави або міжнародних фінансових інституцій.

Рекомендація 4. Диверсифікація інвестиційної бази та уникнення надмірної залежності від окремих великих ПІІ. Кейс Норрботтену та банкрутство Northvolt застерігають від моделі розвитку громади навколо одного якірного інвестора. Для українських територіальних громад, які в умовах повоєнного відновлення прагнуть залучити великі зелені ПІІ, критично важливо формувати диверсифіковану інвестиційну базу й уникаги бюджетної залежності від окремих проектів через розподіл ризиків між кількома інвесторами, секторами та інструментами фінансування.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка кількісної методології оцінки впливу ПІІ на екологічні видатки місцевих бюджетів на основі зіставних панельних даних у розрізі муніципалітетів країн ЄС, що дозволить верифікувати виявлені якісні закономірності. Вартий окремої уваги моніторинг формування адаптивної моделі взаємодії територіальних громад України з іноземними інвесторами в екологічній сфері у контексті повоєнного відновлення та євроінтеграції.

References

1. Carril-Caccia, F., & Pavlova, E. (2018). Foreign direct investment and its drivers: a global and EU perspective. European Central Bank. *Economic Bulletin*, 4. Retrieved from https://www.ecb.europa.eu/press/economic-bulletin/articles/2018/html/ecb.ebart201804_01.en.html
2. Chau, V., Chojnowska, A., Dupoux, P., Rafih, R., Rodrigues-Chiffelle, C., Tansan, B., Tber, H. Warrach, H. (March 22, 2023). Foreign direct investment and the greening of emerging markets. *Boston Consulting Group*. Retrieved from <https://www.bcg.com/publications/2023/growth-of-green-fdi>
3. GCC can capture billions in climate capital as global green FDI tops \$1trln. (September 17, 2025). Press Release. ZAWYA. Retrieved from <https://www.zawya.com/en/press-release/research-and-studies/gcc-can-capture-billions-in-climate-capital-as-global-green-fdi-tops-1trln-mnqin3k8>
4. Lopez, R., Galinato, G. I., & Islam, A. (2011). Fiscal spending and the environment: Theory and empirics. *Journal of Environment Economics and Management*, 62 (2), 180–198. <https://doi.org/10.1016/j.jeem.2011.03.001>
5. Grossman, G., & Krueger, A. (1995). Economic growth and the environment. *The Quarterly Journal of Economics*, 110 (2), 353–377. <https://doi.org/10.2307/2118443>
6. Zhang, J., Qu, Y., Zhang, Y., Li X., & Miao, X. (2019). Effects of FDI on the efficiency of government expenditure on environmental protection under fiscal decentralization: A spatial econometric analysis for China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 16 (14), 2496. <https://doi.org/10.3390/ijerph16142496>
7. Molotok, I. (2020). Analysis of the Relevance of Fiscal Decentralization in Ensuring Country Investment Attractiveness. *SocioEconomic Challenges*, 4 (2), 99–105. [https://doi.org/10.21272/sec.4\(2\).99-105.2020](https://doi.org/10.21272/sec.4(2).99-105.2020)
8. Bulus, G. C., & Koc, S. (2021). The effects of FDI and government expenditures on environmental pollution in Korea: the pollution haven hypothesis revisited. *Environmental Science and Pollution Research*, 28, 38238–38253. <https://doi.org/10.1007/s11356-021-13462-z>
9. Wang, K.-L., He, S., & Zhang, F.-Q. (2021). Relationship between FDI, fiscal expenditure and green total-factor productivity in China: From the perspective of spatial spillover. *PLOS ONE*, 16 (4), 1–28. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0250798>
10. Soto, G. H., Balsalobre-Lorente, D., Martinez-Cobas, X. (2025). Environmental legislative shaping or green competitive advantages? The role of FDI among environmental regulations. *Energy Economics*, 145, 108445. <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2025.108445>
11. Afolabi, J. A., & Islam, Md. R. (2025). Driving the circular economy in the European Union: Public environmental expenditure, private sector investment, and their synergy. *Journal of Environmental Management*, 394, 127529. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2025.127529>
12. Patoka, I. V. (2017). Ekonomichni mekhanizmy formuvannia mistsevoi ekolohichnoi polityky ta napriamy yii realizatsii v umovakh reformuvannia vladnykh povnovazhen v Ukraini [Economic mechanisms of formation of the local self-government policy and its implementation tendencies under reforming of the power authorities in Ukraine].

Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society, 13. Retrieved from https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/156.pdf [in Ukrainian].

13. Leshchukh, I. V. (2019). Metodichniy pidkhid do otsiniuvannya endogennoho investytsiinoho potentsialu obiednanykh terytorialnykh hromad [Methodical Approach to the Evaluation of the Endogenous Investment Potential of the United Territorial Communities]. *Oblik i finansy – Accounting and Finance*, 2 (84), 159–163. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2\(84\)-159-163](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2(84)-159-163) [in Ukrainian].

14. Demchenko, O. P. (2021). Finansovi instrumenty rozvytku terytorialnykh hromad [Financial instruments of the development of territorial communities]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 27. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-6> [in Ukrainian].

15. Karlin, M., Prots, N., Prots, V. (2022). Ekolohichni podatky ta ekolohichne finansuvannya terytorialnykh hromad: dosvid Ukrainy ta YeS [Ecological taxation and ecological financing of territorial communities: experience of Ukraine and EU]. *Svit finansiv – World of Finance*, 2 (71), 133–143. <https://doi.org/10.35774/SF2022.02.133> [in Ukrainian].

16. Dziubanovska, N. V. (2023). Statystychni otsiniuvannya vplyvu vytrat u pryrodookhoronnomu sektori na obsiahy vykydiv zabrudniuvalnykh rehovyn v Ukraini [Statistical assessment of the impact of environmental sector expenditures on pollutant emissions in Ukraine]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniki – Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, 8 (1), 187–193. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-1-27> [in Ukrainian].

17. Morozov, V. I., Ishchuk, O. V., Ioanno, V. V. (2025). Zelena ekonomika ta finansova systema: rol investoriv u pidtrymtsi staloho rozvytku [Green economy and financial system: the role of investors in supporting sustainable development]. *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii – Achievements of the Economy: Prospects and Innovations*, 14. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14753146> [in Ukrainian].

18. Yin R. K. (2018). *Case study research and applications. Design and Methods*. (6th Ed.). Los Angeles: SAGE Publications, Inc. Retrieved from <https://ebooks.umu.ac.ug/librarian/books-file/Case%20Study%20Research%20and%20Applications.pdf>

19. Central and Eastern Europe Economic Scorecard. A sustainable future in a great region. (2013). www.pwc.pl. Retrieved from https://www.pwc.pl/en/publikacje/assets/cee_economic_scorecard_2013_pwc.pdf

20. Foreign direct investment in emerging market countries. (September 2003). Report of the Working Group of the Capital Market Consultative Group. *International Monetary Fund*. Retrieved from <https://www.imf.org/external/np/cm/cg/2003/eng/091803.pdf>

21. Pietrzyk, I. (2007). *Politika Regionalna Unii Europejskiej i Regiony w Panstwach Czlonkowskich*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN [in Polish].

22. Czerwiec, E. (2007). Bezposrednie inwestycje zagraniczne w srodowisku lokalnym [Foreign direct investments in a local environment]. *Zeszyty Naukowe*, 94, 7–23. Retrieved from <https://bazekon.uek.krakow.pl/zeszyty/171239285> [in Polish].

23. Dorozynski, T., Dorozynska, A., & Urbaniak, W. (2014). The role of local government in attracting FDI: the case of the Lodz Region. *Business and Economic Horizons*, 10 (4), 281–304. DOI: 10.15208/beh.2014.23

24. Karaszewski, W. (2004). *Bezposrednie inwestycje zagraniczne: Polska na tle swiata*. Torun: Dom Organizatora. https://www.academia.edu/114603502/BEZPO%20C5%9AREDNIE_INWESTYCJE_ZAGRANICZNE_POLSKA_NA_TLE_%20C5%9AWIATA [in Polish].

25. Jaworek, M., Czaplewski, L., Kuczmarska, M., & Kuzel, M. (2016). Stymulanty i destymulanty podejmowania przez inwestorów zagranicznych inwestycji bezpośrednich w wybranych województwach Polski. *Foreign direct investment in selected voivodeships of Poland – a comparative analysis*. W. Karaszewski (Ed.). (pp. 121–154). Torun: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika [in Polish].

26. Witczyńska, K. (2020). Activities of foreign investors on the Polish market on the example of Lower Silesia. *Scientific papers of Silesian University of Technology. Organization and Management Series*, 144, 611–619. Retrieved from <https://managementpapers.polsl.pl/wp-content/uploads/2020/05/144-Witczyńska-1.pdf>

27. Time for “Ask anything” to LG Energy Solution – Revitalization of Wrocław, Poland. (27 December, 2024). inside.lgensol.com. Retrieved from <https://inside.lgensol.com/en/2024/12/time-for-ask-anything-to-lg-energy-solution-revitalization-of-wroclaw-poland/>

28. Romania: Green Growth Country Assessment. (2016). Washington DC 20433: International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank. documents1.worldbank.org. Retrieved from <https://documents1.worldbank.org/curated/en/512891470687952934/pdf/107578-WP-PUBLIC-Romania-green-growth.pdf>

29. Purcel, A.-A. (2023). Environmental protection expenditures and EU ETS: Evidence from Romania. *Finance Research Letters*, Vol. 58, Part B, 104418. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.104418>

30. Constantin, D. L. (2012). Responses to global trends affecting East-European regions: the case of the Bucharest-Ifov region in Romania. *Regional Science Policy & Practice*, 4 (1), 47–64. <https://doi.org/10.1111/j.1757-7802.2011.01054>

31. European Cities Monitor Report 2009. (2009). Cushman & Wakefield. *www.cushwake.com*. Retrieved from http://www.cushwake.com/cwglobal/jsp/kcRegisterLogin.jsp?documentURL=/cwglobal/docviewer/2008_European_Cities_Monitor.pdf
32. Chirilus A., & Costea A. (2023). The effect of FDI on environmental degradation in Romania: testing the pollution haven hypothesis. *Sustainability*, 15 (3). <https://doi.org/10.3390/su151310733>
33. Draghici, I.-I., & Benabed A. (2026). Industrial legacy, green transition and the challenges of decarbonization: the case of “Prahova County” in the EU Just Transition Fund: an analytical approach with insights. *System Safety Human-Technical Facility-Environmental*, 8 (1), 21–33. <https://doi.org/10.2478/czoto-2026-0003>
34. Popa, A., & Giurca Vasilescu, L. (2009). The investments for environment protection in Romania between financing and planning. *Bulletin UASVM Horticulture*, 66 (2), 920–925. Retrieved from <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/pdf/10.5555/20103278162>
35. Staicu D. (2025). Role Of Local Governments In Attracting Foreign Direct Investments: Case Study On Romania. *Revista Economica*, Lucian Blaga University of Sibiu, Faculty of Economic Sciences, 77 (1), 25–35. <https://doi.org/10.56043/reveco-2025-0003>
36. Dracea R. M., Ciobanu L., & Buziernescu A. A. (2020). The impact of environmental protection expenditure on environmental protection in Romania. Empirical analysis. Proceedings from *STRATEGICA: Preparing for Tomorrow, Today: 8th International Academic Conference (October 15–16, 2020)*. (p. 106–114). Bucharest. Retrieved from <https://strategica-conference.ro/wp-content/uploads/2022/04/8-1.pdf>
37. Frone, S., & Constantinescu, A. (2018). Concerns and Challenges on Wastewater Treatment Capacities Development in Romania. *Annals of the Constantin Brâncuși University of Târgu-Jiu, Economy Series, Special Issue*, 74–83. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/332550272>
38. Frone, D. F., & Frone, S. (2019). Regionalization Increasing Access to Water Supply and Sanitation in Rural Romania. *Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agricultural and Rural Development*, 19 (2), 135–143. Retrieved from https://managementjournal.usamv.ro/pdf/vol.19_2/Art18.pdf
39. Platon, V., Frone, S., Constantinescu, A., & Jurist, S. (2020). Economic Instruments for WEEE Recycling in Romania. *LUMEN Proceedings*, 14, 509–523. <https://doi.org/10.18662/lumproc/ibmage2020/37>
40. Puiu, S. (2021). Recycling Initiatives in Romania and Reluctance to Change. *Global Challenges to CSR and Sustainable Development*. S. Vertigans, S. O. Idowu (Eds.). (pp. 163–187). Cham, Switzerland: Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-62501-6_8
41. Ciucu-Durnoi, A.-N., Dumitrescu, G., Panait, M., & Delcea, C. (2026). Analysis of Romanias county performances regarding the three pillars of sustainability. *Urban Science*, 10 (2), 87. <https://doi.org/10.3390/urbansci10020087>
42. Havryliak, I. (11 October 2024). Rumuniia rozrobliaie prohamu zelenoi enerhii dlia mist vartistiu 804 mln. yevro [Romania is developing a green energy program for cities worth 804 million euros]. *Hlavkom*. Retrieved from https://glavcom.ua/new_energy/news/rumunija-rozrobljaje-prohamu-zelenoji-enerhiji-dlja-mist-vartistju-804-mln-jevro-1025384.html
43. Nicola, S., & Schmitz, S. (2022). Discordant agendas on a just transition in Romanian coal mining areas: The case of the Jiu Valley. *Moravian Geographical Reports*, 30 (4), 257–269. <https://doi.org/10.2478/mgr-2022-0017>
44. Satoglu, E. B., & Salmon, J. R. (2024). Environmental policy stringency and foreign direct investment: A study considering the impact of country-income level. *Energy*, 312, 133403. DOI: 10.1016/j.energy.2024.133403
45. Measuring environmental policy stringency in OECD countries. (14 March 2022). *OECD Economics Department Working Papers*. Retrieved from https://www.oecd.org/en/publications/measuring-environmental-policy-stringency-in-oecd-countries_90ab82e8-en.html
46. Amjadi, G., Bostian, M. S., Lindstrom, H., Lundgren, T. & Vesterberg, M. (2025). The effect of environmental protection expenditures on industrial employment in Sweden. *Environmental and Resource Economics*, 88 (4), 1071–1110. <https://doi.org/10.1007/s10640-025-00961-7>
47. Söderholm, P., Bergquist, A.-K., Pettersson, M. & Söderholm, K. (2022). The political economy of industrial pollution control: environmental regulation in Swedish industry for five decades. *Journal of Environmental Planning and Management*, 65 (6), 1056–1087. <https://doi.org/10.1080/09640568.2021.1920375>
48. Evans, B., Sundback, S. & Theobald, K. (2005) *Governing Sustainable Cities*. London, Earthscan. Retrieved from <https://www.stellenboschheritage.co.za/wp-content/uploads/Governing-Sustainable-Cities.pdf>
49. Baker, S., & Eckerberg, K. (2007). Governance for Sustainable Development in Sweden: The Experience of the Local Investment Programme. *Local Environment: The International Journal of Justice and Sustainability*, 12 (4), 325–342. <https://doi.org/10.1080/13549830701412455>
50. Vanhuysse, F., Nilsson, A., Arra, V., Reguena, A. & Agerstrom, M. (April, 2021). Municipal finance in Sweden. *FACTSHEET*. Retrieved from <https://www.sei.org/wp-content/uploads/2021/05/factsheet-municipal-finance.pdf>

51. System of Environmental and Economic Accounts. Official Statistics of Sweden. *www.scb.se*. Retrieved April 1, 2026 from <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/environment/environmental-accounts-and-sustainable-development/system-of-environmental-and-economic-accounts/>
52. Sweden – Nordic cities: pathways towards climate neutrality. Lund. (2025) Nordregio report 2025. 8. *pub.nordregio.org*. Retrieved from <https://pub.nordregio.org/r-2025-8-nordic-cities-pathways-towards-climate-neutrality/11-sweden.html>
53. Green finance and the aggregation of Swedish local government investment projects. *United Nations Climate Change*. Retrieved March 30, 2026 from <https://unfccc.int/climate-action/momentum-for-change/financing-for-climate-friendly-investment/green-finance-and-the-aggregation-of-swedish-local-government-investments-projects>
54. Ergon, J. (2026). Going green at the end of the end of history: the Swedish climate backlash through a Polanyian lens. *Sustainability: Science, Practice and Policy*, 22 (1), 2630456. <https://doi.org/10.1080/15487733.2026.2630456>
55. Nasiritousi, N., & Grimm, J. (2022). Governing toward decarbonization: the legitimacy of national orchestration. *Environmental Policy and Governance*, 32 (5), 411–425. <https://doi.org/10.1002/eet.1979>
56. Garbis, Z., McCarthy, E., Orttung, R., Poelzer, G., Shaiman, M., & Tafrate, J. (2023). Governing the green economy in the Arctic. *Climatic Change*, 176 (4), 33. <https://doi.org/10.1007/s10584-023-03506-3>
57. Ergon, J., Hildingsson R., & Karlsson M. (2025). Exploring a green Swedish model: coinciding and contradictory interests on a just climate transformation in Sweden. *Ambio*. 54 (7): 1237–1249. <https://doi.org/10.1007/s13280-025-02144-6>
58. Widerberg, O., Backstrand, K., Lovbrand, E., Marquardt, J., & Nasiritousi, N. (2024). A cautionary tale for polycentric climate governance: Sweden's roles in orchestrating decarbonization. *Global Environmental Politics*, 24 (3), 100–120. https://doi.org/10.1162/glep_a_00750

Надійшла до редакції / Received on: 02.04.2026
Прорецензована / Reviewed on: 27.04.2026
Підписана до друку / Signed for printing on: 19.05.2026
Оприлюднена / Published on: 29.05.2026

V. V. Maslii,
PhD in Economics, Associate Professor
Associate Professor of Department of Applied Mathematics,
West Ukrainian National University,
E-mail: v.maslii@wunu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9672-9669>

Foreign Direct Investment and Environmental Expenditures of Local Budgets: A Comparative Analysis of EU Country Cases for Ukraine

This paper examines the relationship between foreign direct investment (FDI) and the volume and structure of environmental expenditures of local budgets in the context of fiscal decentralization. The relevance of the study is driven by the growing importance of green investments in ensuring sustainable development and the increasing responsibility of local governments for the implementation of environmental policy. The aim of the paper is to identify the nature and direction of FDI's impact on environmental expenditures at the local level and to develop policy recommendations for Ukraine based on a comparative analysis of selected EU country cases.

The methodological framework is based on a comparative case study approach, which allows for the identification of causal mechanisms linking foreign capital inflows and public spending decisions within different institutional settings. The analysis focuses on three European Union countries – Poland, Sweden, and Romania – representing distinct development models: “transformation catching-up,” “environmental leadership,” and “institutional challenges.” Each case is examined using a unified analytical structure, including macroeconomic and institutional context, FDI dynamics, their impact on environmental expenditures, and subnational specificities.

The findings indicate that the impact of FDI on environmental expenditures of local budgets is not uniform and largely depends on the institutional capacity of local governments. In Poland, FDI is embedded in regional development strategies and contributes to increased investment in environmental infrastructure. In Sweden, a model has emerged in which a stringent regulatory framework and advanced financial instruments ensure synergy between foreign investment and long-term environmental spending. In contrast, Romania demonstrates an “institutional trap,” where increased FDI inflows are associated with a fiscal gap between revenues and the actual needs for environmental financing.

The study concludes that the key determinant of the effectiveness of FDI in supporting environmental policy is the ability of local authorities to strategically manage investment flows. Based on the results, policy recommendations for Ukraine are proposed, focusing on strengthening institutional capacity at the local level, integrating environmental requirements into investment policies, developing municipal financial instruments, and diversifying the investment base.

Key words: *foreign direct investment, environmental expenditures, local budgets, fiscal decentralization, sustainable development, institutional capacity.*

Цитування:

Маслій В. В. Прямі іноземні інвестиції та екологічні видатки місцевих бюджетів: порівняльний аналіз кейсів країн ЄС для України. *Статистика України*. 2026. № 2. С. 38–50. Doi: 10.31767/su.2(113)2026.02.04

Cite this article:

Maslii, V. V. (2026). Priami inozemni investytsii ta ekolohichni vydatky mistsevykh biudzhetiv: porivnialnyi analiz keisiv krain YeS dlia Ukrainy [Foreign Direct Investment and Environmental Expenditures of Local Budgets: A Comparative Analysis of EU Country Cases for Ukraine]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 2, 38–50. Doi: 10.31767/su.2(113)2026.02.04 [in Ukrainian].